

Ulrik Feilberg (1836- 1918). Langesundsmannen som kjempet i den amerikanske borgerkrigen for 150 år siden.

av
Knut Bjerke

1 Forord.

Våren 2010 fikk Langesund og Omegns Sjømannsforening en forespørsel fra Liv Tone Anker om vi var interessert i å ta inn i vårt historiske arkiv dokumenter, papirer, sjøkart m. m som hadde tilhørt hennes familie i flere generasjoner.

Liv Tone Anker overleverer gamle sjøkart og historiske dokumenter til sjømannsforeningens historiske arkiv

Dette var av stor interesse for foreningens historiske arkiv. Etter flere møter på Lille Halen fikk vi overlevert mye interessant historisk stoff som er arkivert og registrert elektronisk. I de papirer vi fikk var det også noe materiale om Liv Tones oldefar – Ulrik Feilberg, Langesundsmannen som kjempet som offiser i den amerikanske borgerkrigen (1861 – 1865) for ca.150 år siden.

På grunnlag av informasjon fra Liv Tone Anker og annet kildemateriale, bl.a. fra historiske arkiver fra borgerkrigen, har jeg skrevet en historie for sjømannsforeningen om Ulrik Feilberg, borgerkrigskjemperen, sjømannen og samfunnsbyggeren fra Langesund.

Langesund, 14. februar 2012

Knut Bjerke
Leder for foreningens historiske arkiv

Innholdsfortegnelse

1	FORORD.....	1
2	BORGERKRIGEN STARTER I 1861.....	3
3	ULRIK FEILBERGS DELTAKELSE I BORGERKRIGEN.....	7
3.1	MILITÆRTJENESTE OM BORD I USS ”IRON AGE”.....	7
3.2	TJENESTE OM BORD I USS ”ST. LAWRENCE”.....	11
3.3	BREVET HJEM TIL FAMILIEN I LANGESUND.....	12
3.4	TJENESTE OM BORD I USS ”IOSCO”.....	15
3.5	TJENESTEN I MARINEN ETTER BORGERKRIGEN I 1865.....	19
3.6	DEN NYE TEKNOLOGISKE UTVIKLING I KRIG TIL SJØS.....	19
4	ULRIK FEILBERG KOMMER HJEM TIL LANGESUND.....	20
5	REDER OG SKIPPER OG PÅ SEILSKUTER FRA LANGESUND.....	21
5.1	BARKEN ”MINERVA” AV LANGESUND.....	22
5.2	”MINERVA” FORLISER I 1888.....	22
6	PENSJON FRA DEN AMERIKANSKE MARINE.....	23
7	MINNEHØYTIDLIGHET PÅ LANGESUND KIRKEGÅRD.....	25

2 Borgerkrigen starter i 1861

Da den nordamerikanske borgerkrigen starter den 12. april 1861, var Ulrik Feilberg 25 år. Det er lite informasjon om Ulrik frem til deltakelsen i borgerkrigen, men en må anta at han, som de fleste unge menn fra Langesund på den tid, seilte tidlig til sjøs og at han på denne måten utviklet sine kunnskaper som sjømann. Familien i Langesund hadde lange tradisjoner som sjøfolk og flere i familien seilte som mannskap og skipperer på seilskuter.

Det er også trolig at Ulrik seiler i amerikanske farvann da borgerkrigen begynner. En rekke skip registrert i Langesund seilte på den amerikanske østkysten. Flere sjøkart som sjømannsforeningen har fått i gave, kan ha tilhørt Ulrik Feilberg da de for det meste er fra den amerikanske østkysten.

Da borgerkrigen starter i 1861, er det tre viktige hovedstrategier som Nordstatenes President Lincoln trekker opp for krigen.

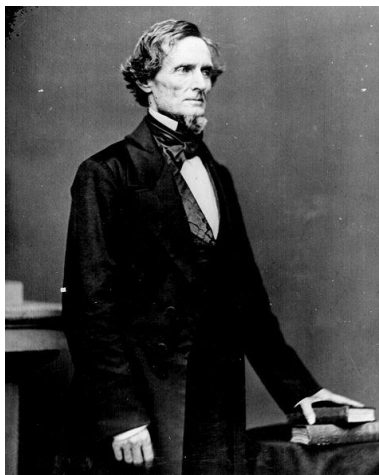
1. Angripe og innta sydstatens hovedstad – Richmond i Virginia.
2. Få kontroll over Mississippi elven ned til New Orléans.
3. Total blokade av forsyninger inn til sydstatenes havner. Både britiske og franske skip prøvde å bryte blokaden og dermed skaffe Sydstatene viktige forsyninger i krigen med Nordstatene.

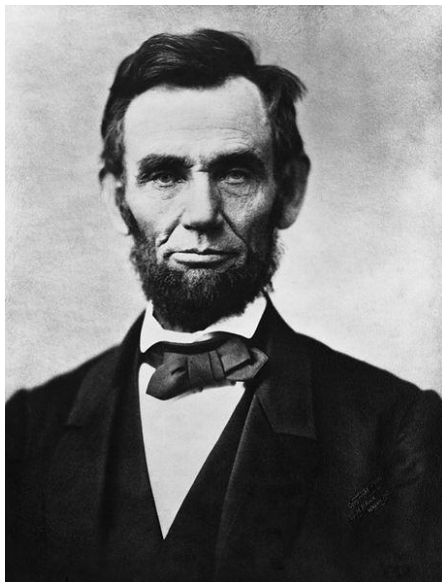
Dette viser noen av de skipene som nordstatene hadde til disposisjon for blokade av Sørstatenes havner

Den amerikanske borgerkrigen var en borgerkrig i USA som oppsto da elleve slavestater erklærte sin løsrivelse fra USA og dannet Amerikas konfødererte stater (Konføderasjonen).

De ble ledet av Jefferson Davis og kjempet mot den amerikanske føderale regjeringen (Nordstatene).

Jefferson Davis, (født 3. juni 1808 i Christian County i Kentucky, død 6. desember 1889 i New Orléans i Louisiana) var en amerikansk politiker. Han var president for Amerikas konfødererte stater under den amerikanske borgerkrigen 1861–1865.

Abraham Lincoln (født 12. februar 1809, død 15. april 1865) var USAs 16. president, fra 1861 til han ble myrdet i 1865.

President Lincoln ledet landet gjennom dets største interne krise noen gang, den amerikanske borgerkrigen, bevarte unionen og avsluttet slaveriet. Lincoln ble skutt og drept i et attentat da krigen var over, bare en drøy måned etter at han var blitt gjenvalgt til president for en andre periode.

Den amerikanske borgerkrigen betegnes som svært blodig og var den dødeligste krigen i amerikansk historie. Borgerkrigen førte til 620 000 døde soldater, hundrede av tusener sårede og et ukjent antall sivile tapstall.

Krigen gjorde slutt på slaveriet i USA, gjeninnførte Unionen og styrket rollen til den føderale regjeringen i Washington DC. De sosiale, politiske, økonomiske og rasemessige stridsspørsmål i krigen formet i sterk grad rekonstruksjonen av USA som varte til 1877 og førte til endringer som hjalp landet til å bli en supermakt.

Det er som frivillig soldat i den nordamerikanske marine at Ulrik Feilberg gjør sinn innsats.

Under borgerkrigen var sydstatsbyen Wilmington en av de viktigste byene for Sørstatenes krigføring. Wilmington havn ligger innenfor Cape Fear på den sydlige kysten av staten Nord Carolina.

Kart over North Carolina med Cape Fear og den viktige strategiske byen Wilmington

Her var det viktig for Sydstatene å eksportere bomull og tobakk til bytte med ammunisjon, klær og matvarer som var viktig for krigføringen. Hovedvekten av blokadebryterne var engelske og franske skip som lastet sine varer på bl.a. på Bermuda og seilte mot den amerikanske østkysten for å levere varene til områder besatt og behersket av Sørstatene.

Ifølge loggbøkene som er tatt vare på, og som er tilgjengelige gjennom Naval History Center i Washington DC, var dagene som marineoffiser i Nordstatenes marine, ofte belagt med slit og farer. Farer som Ulrik Feilberg åpenbart bestod med glans i sin tjeneste i Nordstatenes marine.

Både høyere offiserer og krigskamerater av samme grad beskriver Feilbergs innsats i borgerkrigen i meget rosende ordelag.

Typiske nordstatsuniformer for offiserer fra borgerkrigen

Skipene Ulrik Feilberg tjenestegjorde på var en del av North Atlantic Blockading Squadron. Det var marinens oppgave å passe på at sydstatenes skip ikke brøt gjennom blokaden.

I tillegg til tjeneste om bord i marinens skip, måtte marinens tjenestemenn også kjempe i første rekke i angrep på Sydstatenes landbatterier og kystfort.

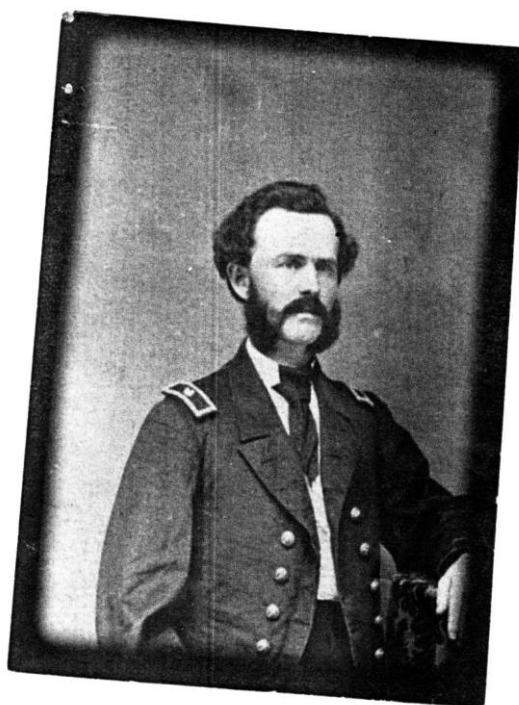
Det ble gjennomført direkte angrep på forsvarsverk som Fort Fisher utenfor byen Wilmington. Dette fortet var et av de viktigske strategiske mål for Nordstatene.

At Ulrik Feilberg kom fra det uten fysiske skavanker betegnes av krigsinteresserte som meget spesielt og uvanlig.

3 Ulrik Feilbergs deltakelse i borgerkrigen

3.1 Militærtjeneste om bord i USS "Iron Age"

Ulrik Feilberg tjenestegjorde om bord i USS "Iron Age" i 1863-1864¹. Fartøyet var nybygd i 1862 og ble satt inn i operativ tjeneste i juni 1863 for å blokkere forsyninger til sydstatene. Skipet inngikk i North Atlantic Blockading Squadron i september 1863.

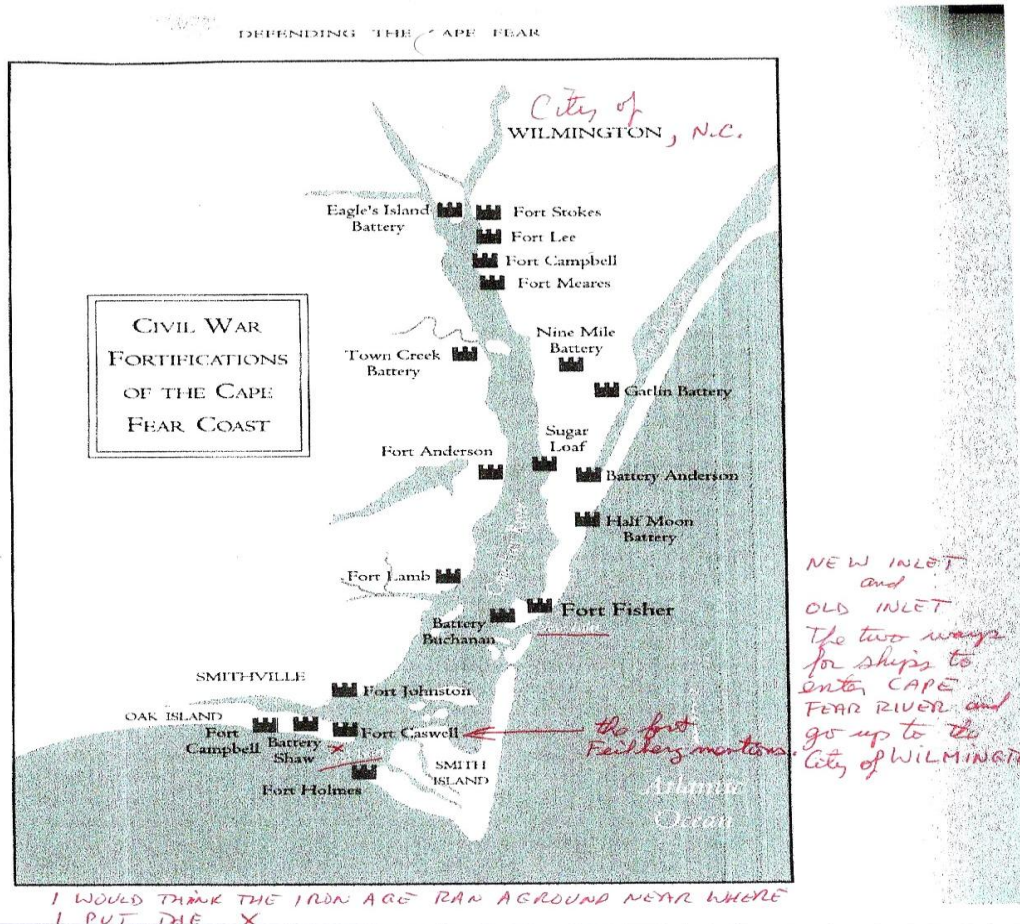
Bilde av Ulrik Feilberg i uniform fra den tid han deltok som offiser i borgerkrigen

Et av de første oppdragene Ulrik Feilberg var med på var å hindre at forsyninger kom frem til sydstatenes hær ved Wilmington i North Carolina.

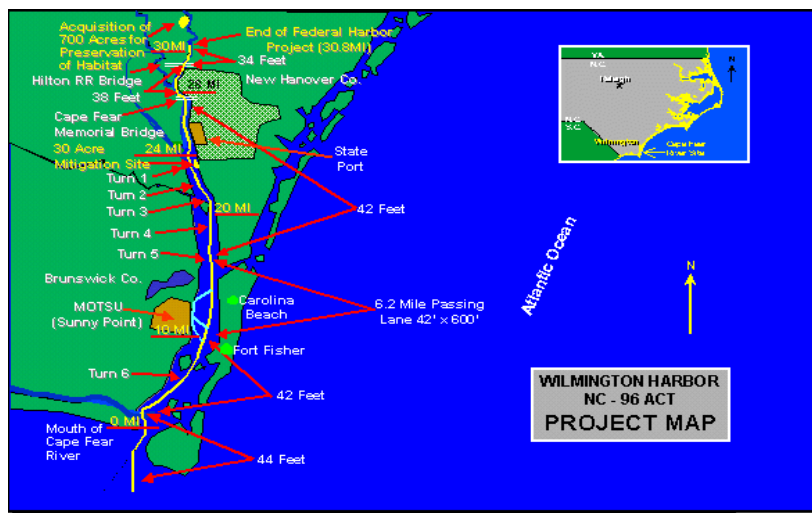
USS "Iron Age" patruljerte utenfor havnen i Wilmington i Nord Carolina (se kart) og skulle hindre at fartøyer, verken kom inn eller fikk forlate havnen. Fartøyet skulle bidra til total blokade av all skipstrafikk i sydstatenes tjeneste.

---

¹ Se bilde av minneplaten på Langesund kirkegård

Kart over innløpene til Wilmington. Kommentarene til kartet er fra Wayne Padgett² med hans kommentarer

Kart over havnen i Wilmington i Nord Carolina som viser det trange innløpet til Wilmington

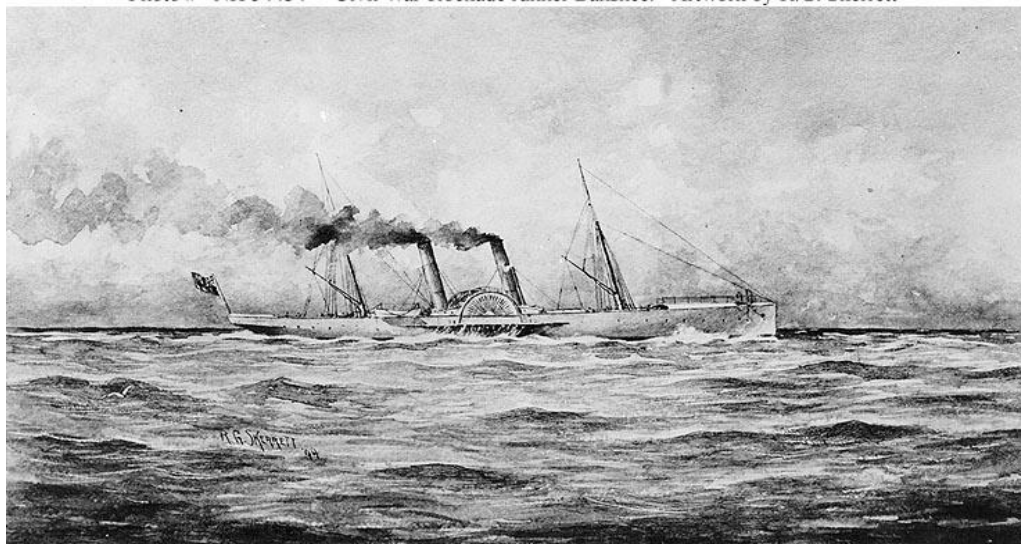
² Wayne Padgett er gift med tremenning til Liv Tone Ankers og således i slekt med Ulrik Feilberg. Han arbeider i dag fro US Veteran Administration og har vært en viktig medspiller i forbindelse med den anerkjennelse Ulrik Feilberg har fått gjennom seremonien på Langesund kirkegård ved nedleggelse av minnestein i 2005.

Den femte dagen etter at blokadepatruljen hadde startet i september 1863, slo USS "Iron Age" til mot en blokadebryter fra sørstatene. "Iron Age" tvang skipet tilbake mot Fort Fisher slik at det grunnstøtte og ble satt på land for godt.

Den 21.oktober 1863 angrep USS "Iron Age" blokadebryteren "Venus" sammen med USS "Nansemond" og USS "Niphon". Kampen førte til at blokadebryteren "Venus" ble ødelagt og senket.

Photo # NH 54434 Civil War blockade runner Banshee. Artwork by R.G. Skerrett

Vi har ikke bilde av "Venus", men viser bilde av en liknende blokadebryter "Banshee".

På julaften 1863 var USS "Iron Age" med på å ødelegge et stort saltlager i nærheten av "Bear Inlet" i innløpet til Wilmington. Dette var salt som sydstatene desperat hadde behov for i sin krigføring. Det var ikke bare saltet som ble ødelagt også bygninger og maskiner for bearbeiding av saltet og produksjon og foredling, ble ødelagt.

I januar 1864 ble USS "Iron Age" beordret til Lockwood`s Folly Inlet. Dette var et av de ytterste innløpene til Wilmington. Oppdraget gikk ut på å få løs og kapre blokadebryteren "Bendigo" som hadde gått på grunn den 9. januar. I dette forsøket med å kapre blokadebryteren, gikk også USS "Iron Age" på grunn. Skipet satt så fast på bunnen at til tross for å gjøre henne lettere ved å losse en del utstyr og ammunisjon over i andre skip, var det nytteløst å få henne løs.

USS "Iron Age" ble satt i brann og nærmere to timer senere eksploderte hun da brannen nådde kruttmagasinene. Skipet fikk sin skjebne den 11. januar 1864.

Mannskapet på USS "Iron Age" inkludert Ulrik Feilberg, ble reddet over i andre skip fra Nordstatene og Ulrik fortsatte sin karriere i den nordamerikanske marine om bord i andre fartøyer.

Bildet viser vrakrestene av USS "Iron Age" utenfor Lockwood Folly Inlet i innseilingen til Wilmington ved lavvann

I kystområdet utenfor Wilmington ligger det mange skipsvrak fra borgerkrigen. Noen er fremdeles synlige i dag, andre har forsvunnet i havet og begravd i gjørme og sand.

I følge rapporter fra den amerikanske kystvakten, er det vraket av USS "Iron Age" som skaper mest problemer for eksisterende skipstrafikk. Sammen med to andre skip³ som ble senket samtidig er det fullt mulig å se vrakrestene ved lavvann.

Skipene som ble senket var mer enn 70 meter lange og laget av stål slik at de utgjør en reell trussel mot båttrafikk i området selv i dag. Kystvakten har gitt ut spesielt varsel til all båttrafikk i området om å vise varsomhet når de ferdes i nærheten av vrakene.

---

³ De to andre skipene som ligger like ved USS "Iron Age" er skipene "Elizabeth" og "Bendigo".

3.2 Tjeneste om bord i USS "St. Lawrence"

Etter at USS "Iron Age" var satt ut av tjeneste I januar 1864, ble Ulrik Feilberg beordret til tjeneste ombord i fregatten USS "St. Lawrence".

Fregatten var et rent seilskip og var bygget ved marineverftet i Norfolk, Virginia i første halvdel av 1800 tallet. Skipet ble satt i tjeneste i 1848 og var i Nordstatenes tjeneste under hele borgerkrigen. Fregatten var på 1750 tonn og 53 meter langt og hadde en besetning på 480 mann. Den var utrustet med nærmere 50 kanoner av forskjellige kalibre som gjorde den til et fryktinngytende "slagskip".

Maleri av USS St. Lawrence i kamp med en blokadebryter "Petrel"

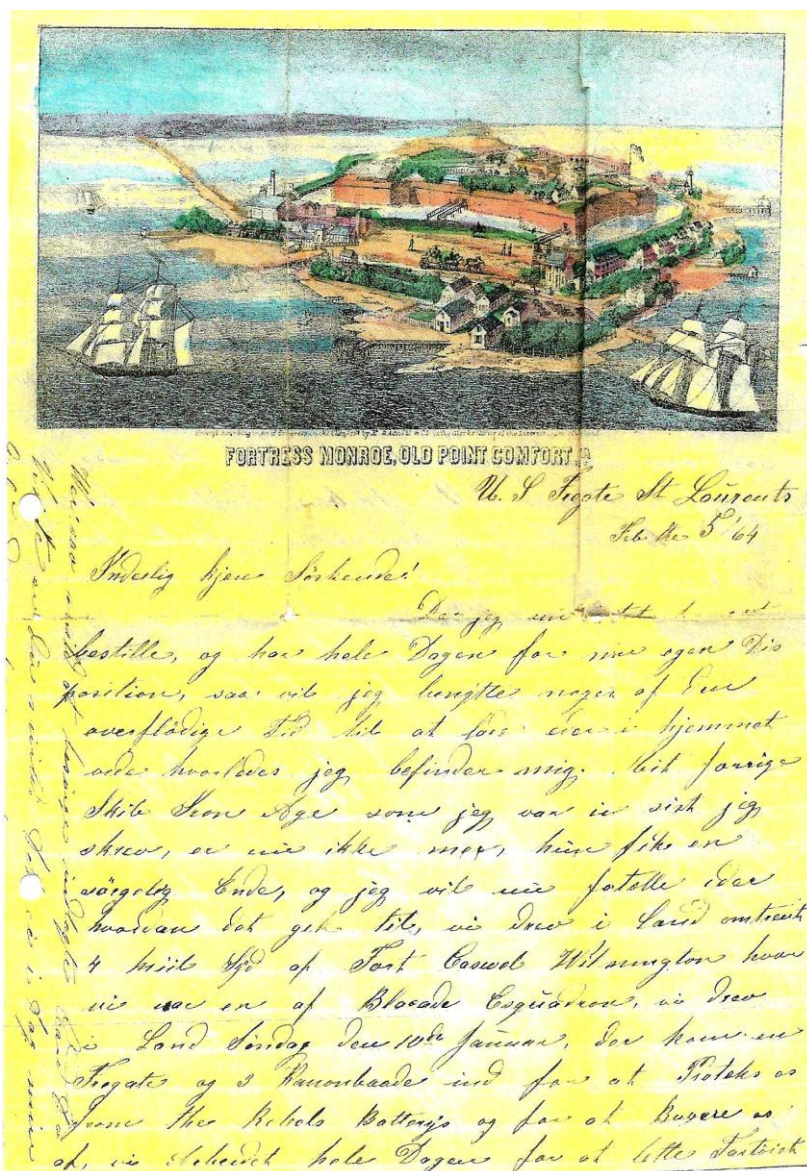

Panserskipet USS "Monitor" med seilskipet USS St. Lawrence i bakgrunnen

3.3 Brevet hjem til familien i Langesund

Det var fra tjeneste om bord i USS "St. Lawrence" at Ulrik Feilberg skrev brevet hjem til sin familie i Langesund i februar 1864.

På sin 28-årsdag, 5. februar 1864, skriver Ulrik Feilberg et brev til sin søster i Langesund fra fregatten USS "St. Lawrence":

Kopi av originalbrevet som Ulrik Feilberg skrev hjem til sin søster i februar 1864.

Brevet er i Sjømannsforeningens historiske arkiv.

Da brevet i original form er noe vanskelig å lese og formen er holdt i datidens noe tunge språkformulering, presenterer vi en skrevet versjon som gir en tydelig beskrivelse av livet i Nordstatenes marine.

En bearbejdet gjengivelse av brevet⁴ er som følger:

På brevarket illustreres det omtalte Fort Monroe

Inderlig kjære søskende. Fregatten St.Lawrence Feb 5/64

Da jeg nu intet have at bestille og har hele Dagen for min egen Disposition, saa vil jeg benytte noe av den overflødige tid til at lade eder i hjemmet vide hvorledes jeg befinner meg.

Mit forrige skib, Iron Age, som jeg var in sist jeg skrev, er nu ikke mer, hun fikk en sørgelig ende, og jeg vil nu fortelle dere hvordan det gik til, vi drev i land omtrent 4 miil syd af Fort Caswel Wilmington hvor vi var en af Blocade Esquadron.

Vi drev i land søndag den 10de januar, der kom en fregat og 3 kanonbaade ind for at protekt us from the Rebels Battery's og for at lette fartøiet med at losse alle tunge warer saasom....amunition og det meste af vores batterie, men til ingen nytte, hun var kommet saa høit af at det var umuligt at faa hende af, og da der om natten til mandag kom 3 a 400 mand ned fra Fort Caswel, med artilleri og infanteri, og begynte at kaste af fortifications ikke mere end 2 cabbellengder fra os, og vores skib laa i en saadan position at vi ei kunde bruge mere end to af vores kanoner med eforte (?), saa var vi nødsaget til at tage til vores baade og sprengte vores stolte skib i luften, for ei at falde i fiendens hender.

Vi forlod hende kl 4 om morgenen den 11te, og min baad med 26(?) mand var fyldt og kastet tilbage 2 gange førinden jeg kom klar, men Gud være lovet vi var alle bjerget, og kom ombord af en steamer by name Buckingham og kl 5,40 saa vi hende springe i luften med et frygteligt brag.

Det var det stolteste syn jeg nogensinde haver faat, et fyrverkeri som sjelden nogen seen mere end en gang i livet. Et par timer efter havde vi en liden "skrimis (liten fight?)" med en del Rebs, der kom ned på stranden til en engelsk stimbaad der seilte i land om natten, 2 af vores mand var skudt, og en kugle gik lige over trøiekraven paa en af vores officerer, og der var een der gik saa nær min næse, at havde jeg staaet en tomme lengere fremme jeg skulde nu have været foruden næse.

Det er besynderligt, men det er som man siger at man kan vænne sig til enhver ting for i det første jeg kom ind her, naar jeg hørte en kugle kom whinende i luften, vilde jeg bestandig lude meg ned, men nue er jeg bleven saa vandt til det, at det er ligesom det skal saa være, jeg finder mig vel fornøied og er frisk og rask, og for øieblikket intet at bestille da jeg endnu ikke er beordret til noget andet skib.

---

⁴ **Kilde til originalbrevet er NRK 2011. Publisert i Østafjells – NRK nyheter 04.08.2005**

Jeg har siden Iron Age blowed up været ombord af different skips, og er nu ombord of fregate St.Laurents store skib in Hamton Road Fortres Monroe, og venter for order ver dag, og jeg er nu næsten træt af at vente lenger.

Du kan troe kjære søster det koster at være kar som ordsproget lyder, 100 dollar om maaneden syntes meget, og enhver hjemme ville tenke at med saa meget om maaneden han vilde blive riig, men det er ikke saa, nor man trekker alle utgifter i fra saa bliver det ei meget tilbage.

1 dollar om dagen til at leve af 60 dollar for en uniform 10 dollar for et par støvler 1 dollar dusinet for wash 15 a 20 dollar skat, kort sagt enhver ting er saa overspendt dyrt at det er nesten utenkeligt hvordan deres fattige kan leve, og det har lange udsigter med krigen endnu, jeg skulle ønske at den var over saa at jeg kunde komme hjem til mit kjære fredelige gamle Norge igjen, di kan sige hvad di vil, men jeg liger Norge best, det er ikke derfor, havde jeg ei søskende eller familie som jeg holdt af, og som jeg ved holder af mig, saa troer jeg neppe at jeg reiste tilbage igjen, for enhver der vil være stadig og sober kan unægtelig komme fortere frem her end hjemme, men tingen er ikke den.

Jeg har nu været inde i 5 maaneder, og næsten ikke været iland, jeg var forleden dag i land og besaae festningen fortress Monroe, der er den stærkeste festning jeg nogensinde haver seet, og uindtagelig.

....deretter følger utveksling av nytt om venner og kjente, en hilsen til en kvinne dersom hun ikke er forlovet i mellomtiden og beste hilsener deres alltid hengivne broder Ulrik.

I dag er Fort Monroe ved utløpet av Chesapeake Bay et nasjonalt monument, museum og historisk landemerke

Det er indikasjoner på at Ulrik Feilberg tjenestegjorde om bord i USS "St. Lawrence" ut året 1864. Skipet var effektivt i kampen med blokadebrytere og senket en rekke skip som prøvde å bryte blokaden.

Bildet viser USS "St. Lawrence" som senker en av sørstatenes blokadebrytere

3.4 Tjeneste om bord i USS "Iosco"

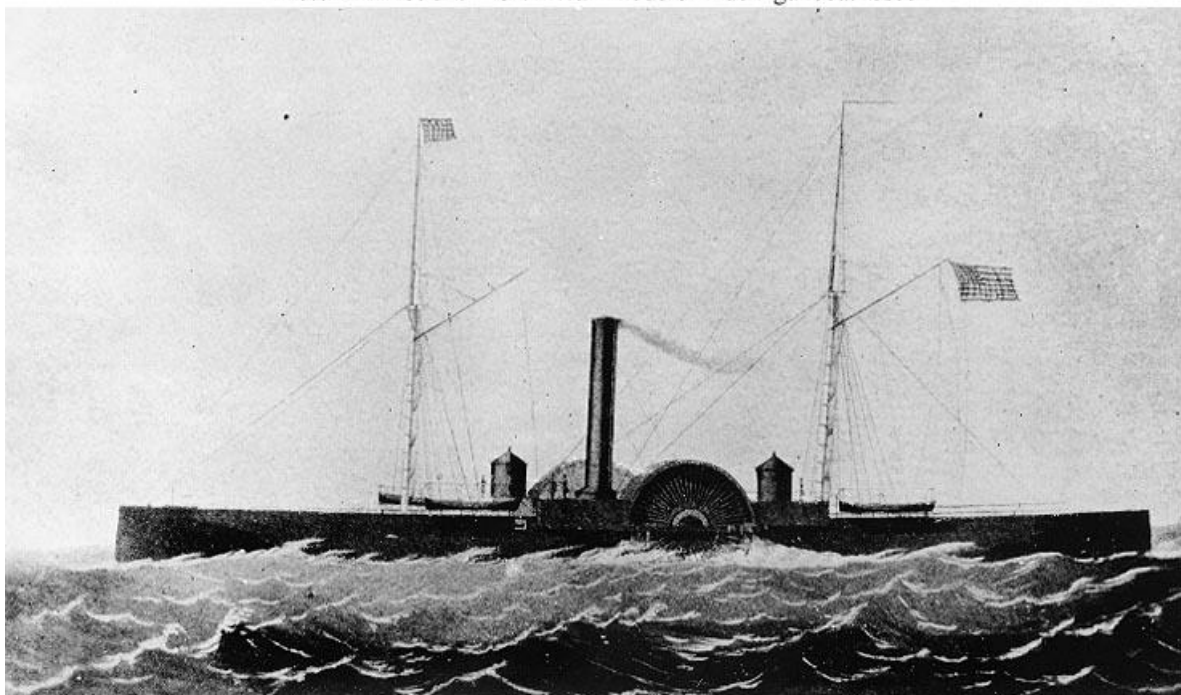
Klar dokumentasjon får vi om at Ulrik Feilberg tjenestegjorde om bord i USS "Iosco" i januar 1865. "Iosco" var en 1173 tonn "double-ender" dampdrevet kanonbåt bygget i 1863. Høsten 1864 ble den innlemmet i The North Atlantic Blockading Squadron.

Modell av en "double-ender" kanonbåt fra borgerkrigens tid

Fartøyet gjorde en imponerende innsats i kampen om det viktige strategiske forankringspunkt for sydstatene ved Fort Fisher i innseilingen til Wilmington. Hele høsten 1864 og frem til januar 1865 jaktet hun blokadebrytere og i januar 1865 deltok fartøyet i det avgjørende angrepet på Fort Fisher.

Photo # NH 59827 Civil War "Double-ENDER" gunboat Iosco

U. S. S. Iosco, 1862.

Type of the *Sassacus* class; length, 240 feet; beam, 35 feet; disp., 1,173 tons.

In general appearance, without regard to dimensions, this vessel well represents the *Octorora* class of 1861 and the *Mohongo* class of 1863, as well as its own class of double-enders.

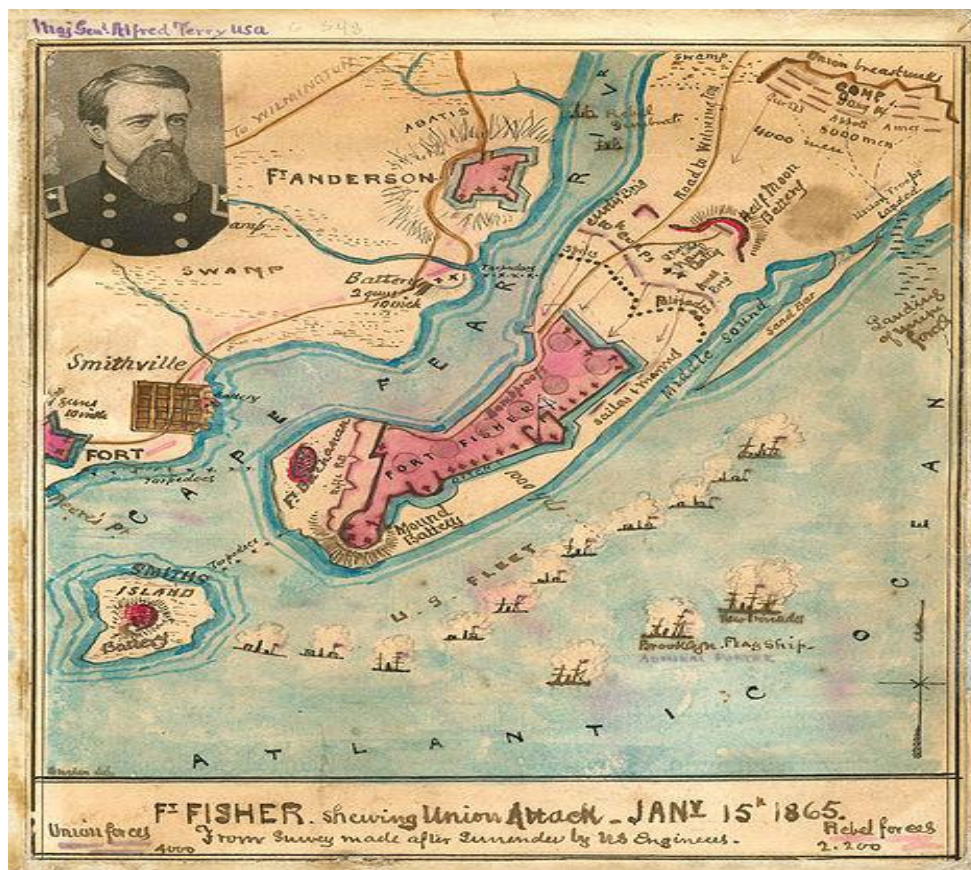
Fra kilder som beskriver slaget kan vi lese at USS "Iosco" var med på bombardement av fortet før angrepet startet i midten av januar 1865.

I den første angrepsbølgen mot fortet skjøt skipet mot fortets batterier og et av skuddene traff sydstatenes flagg på fortet. Det var en psykologisk hendelse som ga Nordstatene ekstra motivasjon til å presse på for å innta fortet.

Den 13. januar assisterte USS "Iosco" landgangstroppene som stormet Fort Fisher i det som ble kalt den andre angrepsbølgen mot fortet. Ca. 40 av mannskapet på "Iosco" deltok i kampene på land samtidig som skipet fortsatte å skyte mot de tunge batteriene på fortet.

Dette angrepet i januar 1865, ble helt avgjørende og etter slaget om Fort Fisher ble Wilmington frigjort og overtatt av Nordstatene. Sydstatene hadde mistet sin viktigste havn for å få forsyninger til styrkene som kjempet på land.

Nordstatenes angrep på Fort Fisher (farget med rødt midt på bildet), North Carolina, 15. januar 1865

Tegningen viser området rundt Wilmington med Fort Fisher sentralt plassert med rød markering på bildet. Området hvor Ulrik Feilberg og hans menn gikk til angrep på fortet, var på området benevnt Mound Battery omtrent midt i den verste ildlinjen fra fortet.

Fra kilder i det amerikanske forsvaret, har vi fått utdrag av rapporter om angrepet på Fort Fisher og "Ioscos" besetnings heltemodige innsats i forbindelse med angrepet.

Rapport fra Fenrik Jameson US Navy, leder av angrepstyrken fra USS "Iosco":

Report of Active Ensign Jameson, U.S. Navy, commanding assaulting part from USS "Iosco"

USS "Iosco"

Off Fort Fisher, January 16, 1865

*"SIR: I have to report that after landing the men for the assault, 44 in all, including **Active Ensign Ulrik Feilberg** and myself, I sent launch and first cutter with two boat keepers each to the steamer "Gettysburg", there to remain until needed.*

I formed the men into line in the first Division; sent 7 men with shovels under charge of Joseph Hinkelman (master at arms) to the front to report to Lieutenant Preston, and when there to assist in throwing up breastworks (brystvern).

While at work there J.S. Barber (captain of hold) was killed by a grape shot (kardesk) fired from Fort Fisher. After forming into column for charging (lading av geværer) we constituted part of second company of first Division.

*In charging, my men (as far as I could observe), behaved with the greatest bravery, being the foremost in charge (størst belastning), **Mr. Ulrik Feilberg** leading. In the charge had 1 man killed (James Madison, boatwain`s mate) and 12 wounded, 2 severely."*

Report of Commander Guest, U.S. Navy, commanding USS "Iosco"

USS "Iosco"

Off Fort Fisher, North Carolina, January 17.1865

*ADMIRAL: This ship under my command, on the 13th and 14th instant, by your order, covered the right of the army and assisted in landing troops. On the morning of the 15th, in obedience to signal, I landed 44 men from this ship, in charge of Active Ensigns Jameson and **Ulrik Feilberg**. Of these 2 were killed and 12 wounded in the assault on Fort Fisher. The names of the men, together with the circumstances, have been previously reported.*

At 1:30 p.m this ship, by your order, took her station in the line of battle and directed her fire at the Mound with good effect till the surrender of the works.

Very respectfully, your obedient servant,

John Guest

Commander, U. S. Navy

Rear Admiral D.D. Porter

Commanding North Atlantic Squadron

Kampene ved Fort Fisher var frem til andre verdenskrig en av de største amfibieoperasjoner i krigshistorien.

En gang etter solnedgang den 16. januar 1865, eksploderte hovedmagasinet på Fort Fisher og drepte minst 200 soldater. Både sydstatssoldater og nordstatssoldater ble drept i eksplosjonen.

Fort Fisher overga seg den 16. januar 1865 og kom på Nordstatenes hender.

3.5 Tjenesten i marinen etter borgerkrigen i 1865

I en annen dokumentasjon fra kildene til North Atlantic Blocking Squadron, datert mai 1865, finner vi at Ulrik Feilberg seiler opp Ranoke River fra North Carolina til Virginia. Han er ombord i et lite fartøy eller båt som vi ikke kjenner navnet på. Oppdraget er å ta i besittelse sørstatsområder og sikre områdene for Nordstatene.

Ulrik Feilberg tjenestegjør i Nordstatenes marine frem til borgerkrigen slutter den 9. april 1865.

3.6 Den nye teknologiske utvikling i krig til sjøs

Seilskipene som marinefartøyer gikk raskt over i historien og USS "St. Lawrence" som hadde kjempet så tappert mot blokadebrytere kom raskt ut av tjeneste i den amerikanske marine.

Panserskip med tungt artilleri, forskjellige kaliber kanoner samt kraftig pansring tok over og skulle dominere i lang tid fremover på 1900 tallet.

Bilde av "Merrimack" og "Monitor" i slaget ved Hampton Roads i 1862

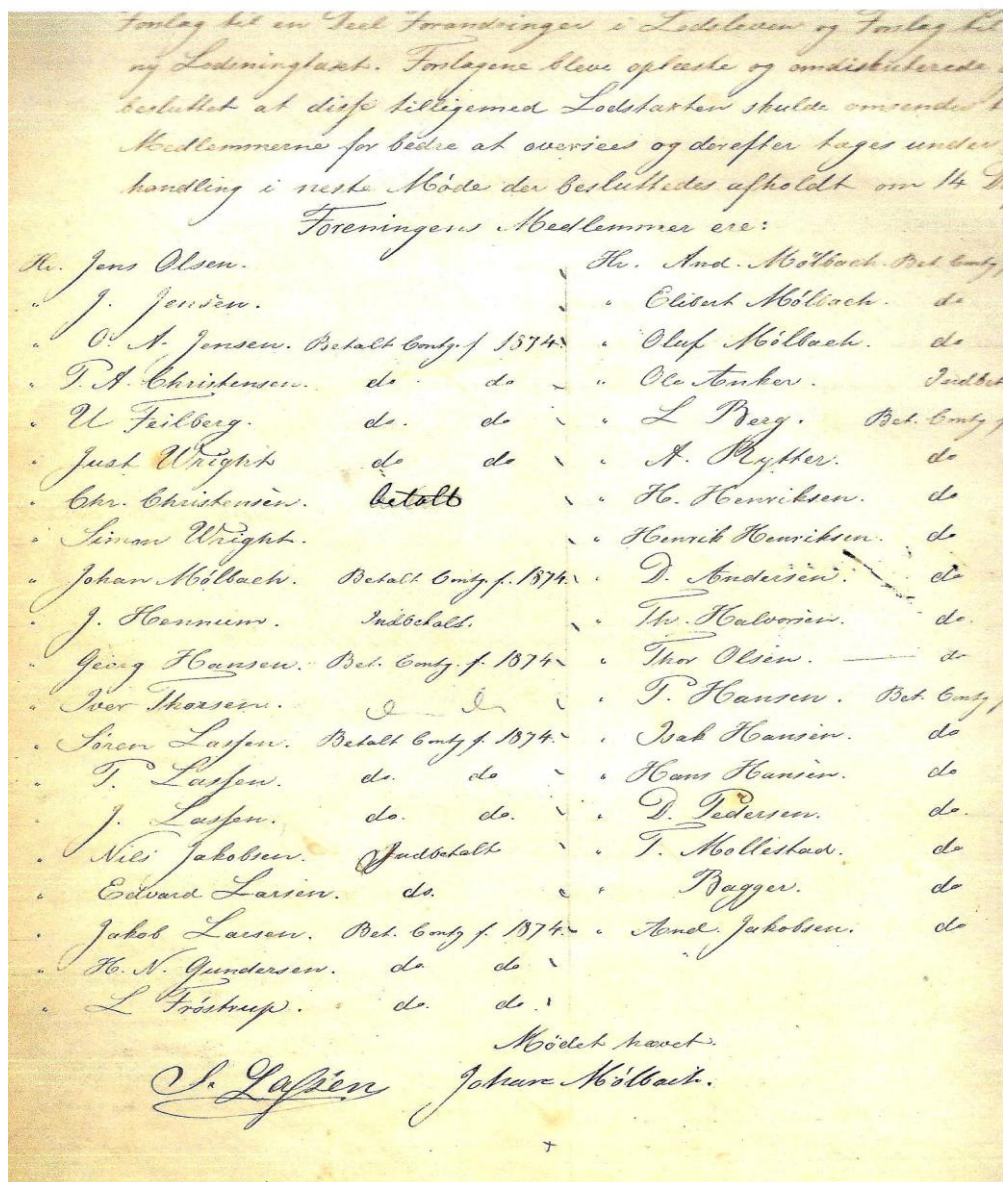
Sjøslaget ved Hampton Roads, var en milepæl i sjøkrigshistorien. Den våpenteknologiske utviklingen på siste halvdel av 1800 tallet var dramatisk. I løpet av noen få tiår var seilskuter av tre med glattborede forlade kanoner i bredside, blitt erstattet med dampdrevne fartøyer av pansret stål med riflete baklader kanoner i dreibare tårn. Kanonens skuddvidde ble mer enn tidoblet.

Både treffsikkerhet og sprengkraft i målet ble drastisk forbedret. I tillegg kom helt nye våpensystemer til, som sjøminer og torpedoer. Og med torpedoene kom nye fartøystyper spesialisert for å avfyre torpedoer.

4 Ulrik Feilberg kommer hjem til Langesund

Etter at borgerkrigen var slutt i 1865, kommer Ulrik Feilberg hjem til Langesund. Han slår seg opp som skipper på seilfartøyer og senere også som eier og reder i Langesund.

Da Langesund Skipsrederi- og Sjømannsforeningen etableres i 1873- 1874, er Ulrik Feilberg med å starte foreningen. I protokollen fra etableringen av sjømannsforeningen finner vi bekreftet at Ulrik Feilberg har betalt kontingent for det første medlemsår i foreningen.

Utdrag av stiftelsesprotokollen til Langesunds Skipsrederi- og sjømannsforening fra 1873-1874 som viser at Ulrik Feilberg har betalt kontingenten for 1874.

5 Reder og skipper og på seilskuter fra Langesund

Da Ulrik Feilberg kom hjem til Norge etter krigen giftet han seg med Justine Bolette Wright Jessen Hansen.

Han overtok Halen Gård, som hadde vært i familiens eie i mange år. Samtidig bygde han Lille Halen, nabohuset til Halen Gård.

Huset Lillehalden⁵ i Langesund som Ulrik Feilberg flyttet til i 1878. Bildet er tatt i 2009 i forbindelse med at huset selges.

Halen Gård ble solgt i 1879, men bevisene for at det var i Feilbergs eie finnes. Blant annet er navnene på Ulrik og kona risset inn i ei glassrute. Ulrik Feilberg og hans kone flyttet til Lillehalen i 1878.

Ulrik Feilberg ble en sentral person i det lokale elitelaget av samfunnspersoner i Langesund. Samtidig var han som sjøkaptein og reder mye på farten. Han var kjent som en myndig person. Til tross for et åpenbart sterkt offentlig liv, finnes det i dag ikke noen offentlige kjente fotografier av ham.

I oversikten over seilskuteredere fra Langesund på slutten av 1800 tallet er det registrert at Ulrik Feilberg eier barken "Cæcar" i 1869. Det er således bare 4 år siden borgerkrigens slutt da vi finner Ulrik Feilberg som skipper og eier av egen seilskute med tilhørighet i Langesund.

Senere blir han skipper og eier av barken "Minerva" i 1879.

---

⁵ **Om navnet på huset er "Lillehalen" eller Lillehalden, har det vært diskusjon i det lokalhistoriske miljø i Langesund. I de originale skjøtepapirene står det imidlertid Lillehalden. På vårt besøk i 2009 finner vi også tegninger og malerier på veggene som betegner huset som "Lillehalden".**

5.1 Barken "Minerva" av Langesund

Barken "Minerva" var på 363 netto tonn. Barken var bygd ved Georgernes verft i Bergen i 1851. Seilskipet ble ombygget og forlenget i Langesund i 1863. Redere fra Langesund var Just Olsen Wright fra 1875-1879 og **Ulrik Feilberg 1879 – 1888**.

Skipsførere fra Langesund var **Ulrik Feilberg 1879 - 1886** og J. Gundersen fra 1887 – 1888.

Barken "Minerva" av Langesund som Ulrik Feilberg seilte med som skipper og reder i 7 år

5.2 "Minerva" forliser i 1888

"Minerva" seilte i Vest India fart og på Svartehavet. Hun seilte også med emigranter i den tiden skipet hørte hjemme i Bergen. I 1863 var "Minerva" den første norske seilskute som anløp Japan.

Barken "Minerva" – maleri fra Bergen Sjøfartsmuseum

Skuta sank i Pentland Firth 9. august 1888. (Stredet mellom Skottland og Orknøyene). "Minerva" var da på reise fra Carston, England til Viborg i Danmark med salt da den strandet. Det var sterk strøm og stor sjø som satte skuta på grunn. Fartøyet sank umiddelbart. Mannskapet ble reddet inn til Wick i Skottland.

6 Pensjon fra den amerikanske marine

Selv om vi ikke finnes offentlige bilder av Ulrik Feilberg i hans tid som skipsreder, skipper og samfunnsbygger i Langesund, finnes det bilder av Ulrik og hans kone Justine Bolette Wright Feilberg i privat eie.

Ulrik Feilberg og hans kone Justine B W Feilberg

Både Ulrik og hans kone fikk utbetalt pensjon fra USA noe som pensjonspapirene viser.

På pensjonsdokumentene som vises nedenfor går det frem at Ulrik Feilberg fikk pensjon fra det amerikanske forsvaret frem til sin død i 1918.

Likeledes fikk hans kone Justine B W Feilberg enkepensjon fra det amerikanske forsvaret etter Ulriks død.

Act of April 19, 1908. 3-1001
WIDOW.

I, **JUSTINE B W FEILBERG**, make oath that I am the identical person named in pension certificate No. **857732** dated **Jan 3-1919**, in my possession and now exhibited; that I am the legal widow of the person upon whose service said certificate was issued; that I have not remarried since the date of commencement of the pension therein provided; that I am entitled to and hereby make claim for payment of **Seventy-five** DOLLARS **\$75** pension now due, at the rate of **25** dollars per month, from **JUNE 4, 1919** to **SEPT. 4, 1919**.

and that my post-office address to which I desire the check in payment mailed is as follows:

Lillehallden
Langesund
Norway

Justine B. W. Feilberg

DEPOSITION OF TWO WITNESSES.
 We, the undersigned witnesses, do solemnly swear that the contents of the foregoing affidavit have been made known to us; that we are well acquainted with the affiant and know her to be the identical person she represents herself to be; that to our best knowledge and belief she has not remarried since the date of commencement of her pension, and that our recollection with her is such that had she resumed marriage relations after said date that fact would have become known to us.

N. Christensen
Barfred M. Langsund
P. A. Thorsen
P. Thorsen

Personally appeared before me, this **8** day of **June**, 1919, the witnesses whose signatures and post-office addresses appear above, whom I believe to be credible persons, and the pensioner above named, and made oath in due form of her to the truth of the foregoing statements, and I certify that the aforesaid pensioner has this day exhibited to me her pension certificate as described.

Lillehallden
S. Orne Knud
Brecht

(If any erasures or alterations appear on this voucher, the magistrate must certify above his signature to the jurat that they were made before its execution.)

3-1001. **75**
 From **JUNE 4, 1919** To **SEPT. 4, 1919**.

PAYMENT WILL NOT BE MADE ON THIS VOUCHER IF EXECUTED BEFORE THE DATE LAST GIVEN.
 PENSIONER'S NAME MUST BE SIGNED HERE AND POST-OFFICE ADDRESS GIVEN AS ABOVE.

Justine B. W. Feilberg
Lillehallden
Langesund
Norway

Act of April 19, 1908.

Act of May 11, 1922. 3-1000
INVALID.

I, **ULRICK FEILBERG**, make oath that I am the identical person named in pension certificate No. **25013** dated **June 2-1913**, in my possession and now exhibited; that I performed the service upon which said certificate was issued; that I have not been employed or paid in the Army, Navy, or Marine Corps of the United States during any part of the period for which pension is therein provided or is now due thereon; that I am entitled to and hereby make claim for payment of **Ninety** DOLLARS **\$90** pension now due, at the rate of **30** dollars per month, from **DECEMBER 4, 1917** to **MARCH 4, 1918**.

and that my post-office address to which I desire the check in payment mailed is as follows:

Lillehallden
Langesund
Norway

N. F. Knud

Subscribed and sworn to before me this _____ day of _____, 191____, and I certify that the pensioner, above named, has this day exhibited to me his pension certificate, above described, and was fully identified as the pensioner named therein.

(L. S.)
S. Orne Knud
Brecht

(If any erasures or alterations appear on this voucher, the magistrate must certify above his signature to the jurat that they were made before its execution.)

3-1000. **\$90**
 From **DECEMBER 4, 1917** To **MARCH 4, 1918**.

PAYMENT WILL NOT BE MADE ON THIS VOUCHER IF EXECUTED BEFORE THE DATE LAST GIVEN.
 PENSIONER'S NAME MUST BE SIGNED HERE AND POST-OFFICE ADDRESS GIVEN AS ABOVE.

Ulrick Feilberg
N. F. Knud
Lillehallden
Langesund
Norway

Act of May 11, 1922.

NAVY
 ACT OF MAY 11, 1912.

UNITED STATES OF AMERICA
 DEPARTMENT OF THE INTERIOR

BUREAU OF PENSIONS

It is hereby certified That, in conformity with the laws of the United States *Ulrick Feilberg* who was an Acting Ensign, United States Navy is entitled to a pension at the rate of **Thirty** dollars per month, to commence **December 18, 1917**.

Given at the Department of the Interior this **second** day of **June**, one thousand nine hundred and **thirteen** and of the Independence of the United States of America, the one hundred and **thirtieth** day.

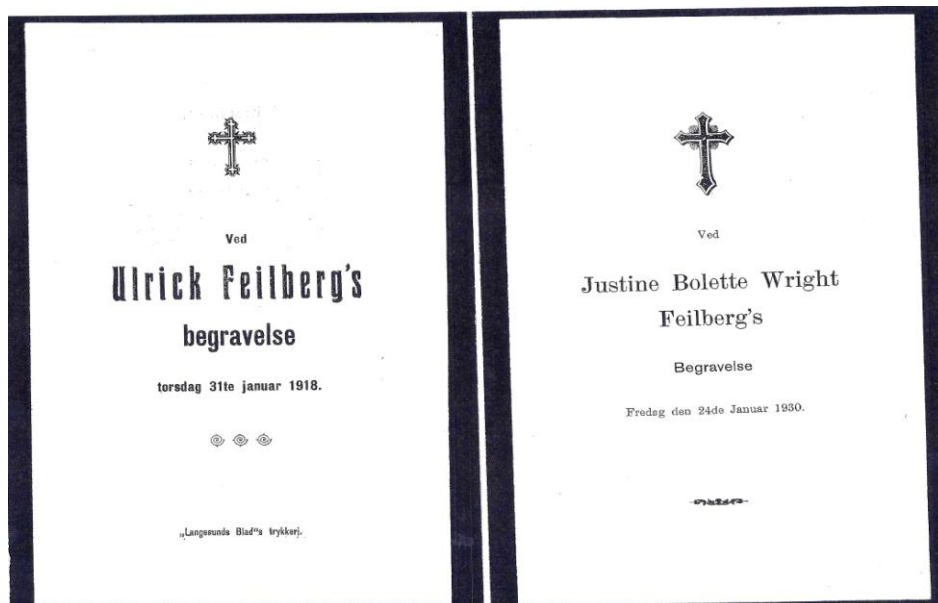
Ulrick Feilberg
 Secretary of the Interior

Countersigned,
Amos C. Brown
 Commissioner of Pensions

30

Ulrik Feilberg dør i 1918. Hans kone Justine B W Feilberg lever i mange år etter sin manns død. De begge er gravlagt på Langesund kirkegård.

7 Minnehøytidlighet på Langesund kirkegård

Ulrik Feilberg fra Langesund representerer et spennende avsnitt i norsk/amerikansk historie. Han forlot som så mange andre Norge på midten av 1800-tallet, kom etter hvert inn i det amerikanske forsvaret og deltok i borgerkrigen. Det som skiller ham fra mange andre nordmenn er at han vendte tilbake til Norge og døde her. De fleste av hans kammerater fra borgerkrigen ble drept eller såret i krigen. De heldige som overlevde ble for det meste igjen i USA.

I forbindelse med en enkel, men svært vakker høytidelighet ble en minnestein lagt ned på graven til Ulrik Feilberg på Langesund kirkegård i 2005.

Ambassadør John Doyle Ong og høytstående offiserer fra USAs marine kom til Langesund for å delta i minnemarkeringen over Ulrik Feilberg

Nedfor er noen utdrag fra lokalavisen (PD – Per Flåthe) i forbindelse med minnehøytidligheten:

”Seremonien var i utgangspunktet planlagt som en familiehøytidelighet. Seremonien på Langesunds kirkegård fikk imidlertid en helt annen karakter da det viste seg at den amerikanske ambassaden ikke bare var representert med offiserer og soldater, men at ambassadøren selv ønsket å vise sin respekt ved å være tilstede. ”

I følge ambassadør John Dyle Ong, er Ulrik Feilberg alene om å ha fått en slik heder i Norge. Dette ble langt større enn jeg i det hele tatt kunne ha tenkt meg, forteller 80 år gamle Ellen Anker, etter minnesteinnedleggelsen over Ulrik Feilberg.

Hun bar preg av stundens alvor, men var samtidig svært glad. Etter at hun og familien ble gjort oppmerksomme på at de faktisk har hatt en vaskeekte krigshelt i rekkene, har verden på mange måter blitt snudd opp ned.

Det begynte med et brev Ulrik Feilberg skrev og sendte hjem til familien under en liten pause i krigshandlingene i 1864. Ulrik Feilberg sloss som marineoffiser på Nordstatenes side. I flere av loggbøkene fra denne tiden blir hans handlinger omtalte som heroiske og modige. Før markeringen ute på kirkegården deltok familien Anker, ambassadør John Doyle Ong og resten av følget fra ambassaden i gudstjeneste i kirken.

**Familien og offisielle representanter fra amerikanske myndigheter med
Ambassadør John Dyle Ong i spissen**

Minnestenen som ble nedlagt på Langesund kirkegård i 2005

Etter minnemarkeringen holdt Ellen Anker en sterk takketale på engelsk, rettet til ambassadør John Doyle Ong og de amerikanske marineoffiserene som deltok i markeringen. Datteren, Liv Tone Anker, fulgte opp med å fortelle litt om årsaken til at minnesteinen nå har kommet på plass. Hun ble avløst av sin amerikanske tremenning, Wayne Padgett, som har hovedansvaret for minnesteinen. Han arbeider nemlig for US Veteran Administration som er en offisiell gren av det amerikanske forsvaret.

Vi er veldig opptatt av å sørge for at folk som har tjenestegjort i det amerikanske forsvaret blir hedret på en skikkelig måte. Derfor bekoster den amerikanske staten slike minnesteiner helt gratis. Det inkluderer også frakt. Vi ble derfor litt forundret over at norske tollmyndigheter forlangte 230 kroner i toll. Men de har vel sine regler, sier Wayne Padgett.

En av de virkelige store overraskelsene i forbindelse med denne minnemarkeringen var ambassadørs John Doyle Ongs tilstedeværelse. Normalt er det kun en offiser og noen soldater fra den våpengrenen avdøde tilhørte, som er til stede. Men denne gangen ønsket også ambassadøren å være til stede. Doyle forteller at han er stolt over å ha fått være med på dette. For øvrig den aller første i sitt slag i Norge. Det var mange nordmenn og skandinaver som sloss i borgerkrigen. Men de aller fleste ble nok i USA. Svært få gjorde som Feilberg og reiste hjem til Norge, forteller John Doyle Ong. For familien Anker ble søndagen svært spennende. Ambassadøren og hans følge av offiserer kunne fortelle en hel del om denne typen minnemarkeringer. Det ble også lest opp litt fra den delen av historien som involverte Ulrik Feilberg.

Dette kastet lys over langesundsmannens rolle i denne svært dramatiske perioden fra USAs historie. Etter begivenheten i det flotte høstværet ble en del av deltakerne igjen for å delta på kirkekaffen. Ambassadør Doyle og flere av offiserene reiste videre. De hadde for øvrig med seg sine familier, og skulle bruke litt tid på å bese seg i Grenland.

Ulrik Feilbergs gravsted på Langesund kirkegård

Ulrik Feilbergs gravsted med minneplaten fra hans deltakelse i borgerkrigen i forkant

Kilder:

- 1. Fra Familiens private arkiv ved Liv Tone Anker**
- 2. Porsgrunns Dagblad v/Per Flåthe 09.10.2005**
- 3. NRK- Østafjells publisert historie 04.08. 2005**
- 4. Bamble kommune info 2005 v/Ingrid Grandum Berget**
- 5. Kilder til rapportene er utdrag fra North Atlantic Blocking Squadron protokoller side 563.**